दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमसंस्कृतवार्ताः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-104 | 1 | फरवरी 12 2025 | Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

पञ्चाङ्गम्

अद्य कालयुक्तः वि.सं. २०८१,
कलियुगाब्धः ५१२५ हेमन्तऋतुः
सूर्यदक्षिणायनम् माघ शुक्लपक्षः पूर्णिमा
तिथिः फाल्गुणः 1 प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

2 बद्रीक्षेत्रे अनुबन्धशोधसङ्घटनम् उत्कृष्टताकेन्द्रं च स्थापितं भविष्यति

3 हिमाचलप्रदेशात् मेधावीछात्राणां दलं कम्बोडियादेशं प्राप्य विश्वस्य बृहत्तमं हिन्दुमन्दिरं दृष्टवान्

4 ❑ माघपूर्णिमायाः पुण्यावसरे प्रयागराजे सज्जताः

सुभाषितम्

पिबन्ति नद्यः स्वयमेव नाम्भः,
स्वयं न खादन्ति फलानि वृक्षाः।
नादन्ति सस्यं खलु वारिवाहा,
परोपकाराय सतां विभूतयः॥

हिन्द्यर्थः- नदियां स्वयं के जल को नहीं पीती, वृक्ष स्वयं के फल को नहीं खाते और बादल अपने द्वारा पानी बरसा कर पैदा किए गए अन्न को नहीं खाते। सज्जन हमेशा परोपकार ही करते हैं।

प्रतिदिनं नवीनतमं हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं 7876636263 Watsapp संख्या मध्ये नमो नमः लिखन्तु

To get the latest himsanskritvartah Daily Sanskrit Newspaper every day, write Hello on 7876636263 Watsapp

कृत्रिम बुद्धिमत्तायाः शासनं न केवलं प्रतिद्वंद्वितां प्रबंधितं कर्तुं भवति अपितु अनेन नवाचाराय वैश्विककल्याणाय अपि अवसराः प्राप्यन्ते-प्रधानमन्त्री मोदी

हिमसंस्कृतवार्ताः। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना नैतिकशासनं समावेशिविकासः इत्यनयोः आवश्यकता रेखाङ्किता कुर्वता कृत्रिम बुद्धिमत्तायाः परिवर्तनकारि-शक्तिः सबलं प्रतिपदिता । श्रीमोदी पेरिस-नगरे ग्रैंडपैलेस इत्यत्र आर्टिफिशियल इंटेलिजेंस (एआई) एक्शन समिट इत्यस्मिन् कार्यक्रमे कथयन् आसीत् । सः फ्रांसस्य राष्ट्रपतिना इमैनुएल मैक्रों इत्यनेन सह मिलित्वा शिखर सम्मेलनस्य सहाध्यक्षतां कृतवान्। शिखरसम्मेलनस्य आयोजकत्वेन सहाध्यक्ष-रूपेण च आमंत्रितं कर्तुं सः राष्ट्रपति-मैक्रों इत्यस्मै आभारं व्यक्तीकुर्वन् प्रधानमंत्री मोदी अर्थव्यवस्था-सुरक्षा-समाजेषु एआई इति कृत्रिम बुद्धिमत्तायाः दूरगामि-प्रभावान् प्रकाशितवान् । सः सबलं प्रोक्तवान् यत् कृत्रिम बुद्धिमत्ता अभूतपूर्व-गत्या विकसिता भवति अतः कृत्रिम बुद्धिमत्तायाः दायित्वपूर्ण शासन सुनिश्चितं कर्तुं सामूहिकस्य वैश्विकप्रयासस्य आवश्यकता वर्तते ।

सः प्रोक्तवान् यत् भारतेन निम्नतम मूल्यमाश्रित्य एकदशमलव-चतुर्बुदतः अधिकेभ्यः जनेभ्यः सार्वजनिक-आधारभूत-तन्त्रस्य सफल-निर्माणं कृतमस्ति । श्रीमोदी प्रोक्तवान् यत् कृत्रिम बुद्धिमत्तायाः शासनं न केवलं प्रतिद्वंद्वितां प्रबंधितं कर्तुं भवति अपितु अनेन नवाचाराय वैश्विककल्याणाय अपि अवसराः प्राप्यन्ते । सः प्रोक्तवान् यत् विश्वेन कृत्रिम बुद्धिमत्ता-नवाचारयोः विषये चर्चा करणीया । सः प्रोक्तवान् यत् कृत्रिम बुद्धिमत्ता सर्वेभ्यः विशिष्ट-रूपेण वैश्विक दक्षिणं प्रति प्रयाणं सुनिश्चितं कर्तुम् अस्ति । सः प्रोक्तवान् यत् कृत्रिम बुद्धिमत्तायाः साहाय्येन स्वास्थ्य-शिक्षा-कृषि चेत्यादिभिः सह अन्येषु क्षेत्रषु लक्षाधिकानां जनानां जीवनपरिवर्तनं भवितुं शक्नोति । प्रधानमंत्रिणा मोदिना साइबर-सुरक्षा, भ्रामक सूचना, प्रवञ्चना चेत्यादिभिः सम्बद्धाः चिन्ताः दूरीकर्तुं सर्वे आहूताः सन्ति। सः प्रोक्तवान् यत् अस्माभिः सुनिश्चितं कर्तव्यं यत् प्रौद्योगिक्याः प्रभावोपयोगितायै स्थानीयं पारिस्थितिक तंत्र सुदृढं स्यात् । प्रधानमन्त्री श्री नरेन्द्रमोदी प्रोक्तवान् यत् भारतं नागरिकाणां कृते कृत्रिम बुद्धिमत्तायाः अनुप्रयोगान् विकसति । श्रीमोदी प्रतिपादितवान् यत् भारतं सूचना-गोपनीयतायै कृत्रिम बुद्धिमत्तायाः प्रयोगे वैधानिक-समाधानेषु च अग्रम् अस्ति ।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

महाकुम्भे दश लक्षाधिकाः श्रद्धालवः कल्पवासं कृतवन्तः

हिमसंस्कृतवार्ताः,पुनीत त्रिपाठी। माघपूर्णिमायाः पुण्यावसरे अमृतस्नानात् पूर्वं प्रयागराजमहाकुम्भे सर्वविध सज्जताः द्रुतगत्या प्रचलन्ति। अस्मिन् अवसरे कल्पवासिनः संगमक्षेत्रस्य समीपे अस्थायीवासेषु निवसन्ति । अस्मिन् वर्षे महाकुम्भे दश लक्षाधिकाः श्रद्धालवः कल्पवासं कृतवन्तः । उत्तरप्रदेशसर्वकारेण भक्तानां कृते आवश्यकसेवाः प्रदातुं, प्रभावी यातायातप्रबन्धनस्य च विशेषव्यवस्थाः क्रियन्ते। उत्तररेलविभागेन सूचितं यत् प्रयागराजे महाकुम्भस्यावसरे भक्तानां सौविध्यं मनसि निध्याय त्रिनवत्यधिकानि रेलयानानि प्रचालितानि भविष्यन्ति। गतदिने चतुःत्रिंशोत्तर त्रिशतं यावत् रेलयानानि प्रचालितानि आसन्। उत्तररेलवे विभागस्य मुख्यजनसंपर्कपदाधिकारी हिमांशु शेखरः उक्तवान् यत् प्रयागराजस्य सर्वेषु अष्टस्थानकेषु यात्रिणां कृते सर्वविधसुविधाः उपलभ्यन्ते। सः जनैः आग्रहं कृतवान् यत् तैः रेलयानानां निरस्तिकरणसम्बद्धेषु मिथ्याप्रचारेषु ध्यानं न दातव्यम्।

दौर्बल्येन अन्ताराष्ट्रिय-व्यवस्था शान्तिः च सुनिश्चिता न कर्तुं शक्यते -रक्षामंत्री राजनाथसिंहः

रक्षामंत्री राजनाथसिंहः अवदत् यत् दौर्बल्येन अन्ताराष्ट्रिय-व्यवस्था शान्तिः च सुनिश्चिता न कर्तुं शक्यते । श्री सिंहवर्यः अद्य बेङ्गलूरुनगरे एरो इण्डिया शो इत्यस्य अवसरे रक्षामन्त्रिणां सम्मेलनम् संबोधन् आसीत् । सः अवोचत् यत् संघर्षाणां विवर्धमाना सङ्ख्या अस्माकं विश्वं अधिकं अप्रत्याशितं स्थानं निर्माति तथा च विकसितानि सुरक्षा-परिदृश्यानि नवीनपद्धतीनां दृढतर-सहभागित्वस्य च अपेक्षां कुर्वन्ति ।

वानरः महापारेषणजालीयं परिवर्तित्रम् उपस्पृश्य लङ्कायाम् आराष्ट्रं विद्युल्लोपं कारितवान्

पुरा वानरद्वारा लङ्का प्रज्वलिता। अधुना तु वानरकाराणाद्धि लङ्का अनुज्ज्वलितः। सर्वकारीयानाम् अधिकारिणाम् कथानानुसारेण लङ्कायां कश्चन वानरः भानुवासरे महापारेषणजालस्य उपस्थानके अनाहूतं प्रविश्य आराष्ट्रं विद्युल्लोपं कारितवान्। ऊर्जामन्त्री कुमार-जयकोडिः प्रोक्तवान् यत् तद् वानरद्वारा महापारेषणजालीयस्य परिवर्तित्रस्य उपस्पर्शेन असन्तुलनं सम्भूतवान्। अभियन्तारः विद्युत्सेवां पुनरारम्भयितुं प्रयत्नरताः। अधुनापि विद्युत्प्रवाहः न आरब्धः।

अमेरिकायां स्टील-एल्युमीनियम इत्यनयोः आयाते पञ्चविंशति-प्रतिशन्मितं शुल्कम् वर्धयितुं आदेशः

हिमसंस्कृतवार्ताः। अमेरिकायाः राष्ट्रपतिः डोनाल्डट्रंप इत्यनेन स्टील-एल्युमीनियम इत्यनयोः आयाते पञ्चविंशति-प्रतिशन्मितं शुल्कं स्थापितुम् आदेशः हस्ताक्षरितः । एतत् शुल्कं स्टील-एल्युमीनियम इत्यनयोः सर्वेषु अमेरिकीयायातेषु व्यापकरूपेण प्रतिस्थास्यते। अनेन कनाडा-मैक्सिको देशौ प्रभावितौ भविष्यतः अमेरिकायाः शीर्षतमौ वैदेशिकापूर्तिकर्तारौ स्तः ।

पंकज-आडवाणी इत्यनेन राष्ट्रीय पुरुष-स्नूकर इत्यस्य पुरस्कारम् अधिगतम्

पंकज-आडवाणी इत्यनेन भारतीय क्यू-स्पोर्ट्स इत्यस्मिन् स्वकीयं प्रदर्शनं दर्शयता मध्यप्रदेशस्य यशवंत-क्लब इत्यत्र अन्तिमद्वन्द्वे बृजेश-दमानी इत्येषः एकाङ्क विरुध्य पञ्च-क्रीडनाङ्कैः पराजित्य विजयेन सह स्वकीयं षट्-त्रिंशत्तमं राष्ट्रीय पुरस्कारं दशमं च पुरुष-स्नूकर इत्यस्य पुरस्कारम् अधिगतम् । अस्य मासस्य पञ्चदश-दिनाङ्कात् भविष्यमाणे एशियाई-स्नूकर-चैम्पियनशिप् इत्यस्मिन् क्रीडाद्वन्द्वे, आडवाणी-दमानी द्वावेव अधुना अंतराष्ट्रिय-गौरवं प्राप्तुं प्रयतिष्येते

बद्दीक्षेत्रे अनुबन्धशोधसङ्घटनम् उत्कृष्टताकेन्द्रं च स्थापितं भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। हिमाचलप्रदेशस्य औषधोद्योगेषु गुणवत्तानियन्त्रणं नियामकसेवासु च सहायतां प्रदातुं बद्दीक्षेत्रे अनुबन्धसंशोधनसङ्घटनम् उत्कृष्टताकेन्द्रं च स्थापितं भवति। अस्य केन्द्रस्य स्थापनायाः उद्देश्यं एशियायाः फार्मा-केन्द्रस्य हिमाचलस्य औषध-उद्योगानाम् अनुसन्धान- विकास- गुणवत्ता-नियन्त्रण- नियामकसेवासु सहायतां प्रदातुं वर्तते एतत् केन्द्रम् औषध-उद्योगानाम् एकस्याः छदेः अधः आवश्यकसेवाः प्रदास्यति, येन तेषां प्रतिस्पर्धां वर्धयितुं नवीनतां च कर्तुं साहाय्यं भविष्यति। हिमाचलस्य औषधनिर्माणसङ्घस्य (एचडीएमए), मोहाली-क्षेत्रस्य चराष्ट्रिय- औषध-अनुसन्धान- संस्थायाः (निपर) संयुक्त-आश्रयेण एतत् केन्द्रं स्थापितं भविष्यति। अस्य केन्द्रस्य कृते केन्द्रसर्वकारस्य औषधविभागेन २० कोटिरूप्यकाणां राशिः स्वीकृता अस्ति, तस्य निर्माणार्थं राज्यसर्वकारः भूमिरूपेण स्वस्य समर्थनं करिष्यति। सूचनानुसारं हिमाचलप्रदेशे औषधोद्योगस्य प्रचारार्थं नूतनः उपक्रमः क्रियते। केन्द्रीय- औषधविभागः, हिमाचल औषधनिर्मातृसङ्घः, निपरः च संयुक्तरूपेण बद्दीक्षेत्रे अनुबन्धशोधसङ्गठनस्य उत्कृष्टताकेन्द्रस्य स्थापनां करिष्यन्ति। अवधेयं वर्त्तते यत् हिमाचलस्य औषध-उद्योगः अनेकानाम् आह्वानानां सम्मुखीभवति, येषु गुणवत्तापूर्ण-औषध-उत्पादनं, औषध-प्रतिरूपाणां विफलता, तकनीकी-स्तरस्य पश्चात्तापः, नियामकविषयाः च इत्यादीनि आह्वानानि सन्ति। अस्य केन्द्रस्य स्थापना एतासां आह्वानानां निवारणे सहायकं भविष्यति। एचडीएमए द्वारा कृतस्य अन्तरालविश्लेषणस्य अनुसारं राज्ये एकस्याः छदेः अधः अनुसन्धानविकासाय आवश्यकाः सेवाः आच्छादयन् एकीकृतसुविधायाः अभावः अस्ति अस्मिन् गुणवत्तानियन्त्रणं, सूत्रीकरणं विकासश्च, औषधनिर्माणे नवीनता, विवरणानां एकीकरणं कृत्रिमबुद्धिः च, परिचालनदक्षतायाः अतिरिक्तं स्वच्छनिर्माणप्रविधिः इत्यादयः प्रमुखक्षेत्राणि सन्ति

हिमाचलस्य भेषज-उद्योगस्य सुदृढीकरणाय महत्त्वपूर्णः उपक्रमः

एचडीएमए अध्यक्ष डॉ. राजेशगुप्ता प्रवक्ता संजयः शर्मा च अवदताम् यत् एतत् केन्द्रं भैषज-उद्योगस्य सुदृढीकरणे महत्त्वपूर्णां भूमिकां निर्वहति। एतत् उद्योगाय आवश्यकं तकनीकीं सेवां च समाधानं प्रदास्यति, दक्षतां प्रवर्धयिष्यति राज्यसर्वकारेण अस्य केन्द्रस्य कृते प्रायः ३० कोटिरूप्यकाणां मूल्येन भूमिः प्रदत्ता अस्ति, यदा तु केन्द्रीय औषधनिर्माणविभागात् २० कोटिरूप्यकाणां सहायता प्राप्ता अस्ति, यत् अस्य केन्द्रस्य माध्यमेन तान्त्रिकशिक्षासंस्थानया सह साझेदारीम् अकरोत्।

हिमाचले ६०० औषधकम्पनयः

भैषजकेन्द्रे हिमाचले प्रायः ६०० औषधनिर्माण-एककाः सन्ति येषु प्रतिवर्षं ४० सहस्रकोटिरूप्यकाधिकं उत्पादनं भवति। देशे विक्रीयमाणं प्रत्येकं तृतीयं औषधं हिमाचलस्य औषधोद्योगेषु निर्मीयते। एतदतिरिक्तं प्रतिवर्षं १० सहस्रकोटिरूप्यकाधिकमूल्यानां औषधानां निर्यातः क्रियते, यत् राज्यस्य कुलनिर्यातस्य ६३ प्रतिशतं भवति। राज्यस्य सकलराष्ट्रीयउत्पादस्य ५.५ प्रतिशतं योगदानं फार्माक्षेत्रस्य भवति। अस्य उद्योगस्य १५ यूनिट यूएसएफडीए इत्यनेन, २०२ यूनिट डब्ल्यूएचओ इत्यनेन च अनुमोदिताः सन्ति।

भैषजक्षेत्रस्य कृते न कोऽपि सौविध्यम्

राज्ये वर्तमानकाले फार्माक्षेत्रस्य कृते विद्यमानकार्यबलस्य कौशलं वर्धयितुं प्रक्रियादक्षतां विकासयितुम् कोऽपि समर्पिता सुविधा नास्ति। एतेन कम्पनीः बाह्यस्रोतसां उपरि अवलम्बितुं बाध्यन्ते, येन व्ययः समयरेखा च वर्धते, कम्पनीनां कार्यक्षमतां प्रतिस्पर्धां च प्रभावितं भवति। राज्यस्य औषधक्षेत्रे विशेषतः एमएसएमई-संस्थाः उच्चगुणवत्तामानकानाम् अनुपालनस्य कारणेन विपण्याम् अनेकबाधानां सम्मुखीकरणं कुर्वन्ति, येन प्रतिस्पर्धा अधिका न्यूनीभवति

इदानीं चण्डीगढ़स्य परिभ्रमणात् विमुक्तिः, मार्चमासात् आरभ्यते पोजीट्रोन् उत्सर्जन सञ्चिकायन्त्रं सेवा

हिमसंस्कृतवार्ताः - डॉ पद्मनाभः। बिलासपुरम्।अखिलभारतीय-आयुर्विज्ञानसंस्थानस्य (एम्स) बिलासपुरस्य चिकित्सासंस्थानस्य महत्त्वपूर्णा सूचना वर्तते यत् इदानीं हिमाचलप्रदेशे स्थितं एतत् संस्थानं कर्कटरोगिणां कृते महत्त्वपूर्णां चिकित्सासुविधां प्रदास्यति। मार्चमासात् २०२५ तः अत्र पोजीट्रोन् उत्सर्जन सञ्चिकायन्त्रं (पोजीट्रान् एमिशन् टोमोग्राफि) इत्यस्य सुविधा उपलब्धा भविष्यति। अस्य उपकरणानि पूर्णरूपेण संस्थापितानि सन्ति, अधिकं चिकित्साकर्मचारिणां प्रशिक्षणं समाप्तमस्ति, शेषाणां प्रशिक्षणं अपि प्रचलति। पोजीट्रोन् उत्सर्जन सञ्चिकायन्त्रं (पोजीट्रान् एमिशन् टोमोग्राफि) इयं अत्याधुनिकं चिकित्सीयं यन्त्रं अस्ति, यत् कर्कटरोगस्य निदानं कृत्वा तस्य जैविककारणानि अपि विश्लेषयति। एषा तकनीका (MRI) चुम्बकीय अनुनाद सञ्चिकायन्त्रं (चुम्बकीय अनुनाद चित्रणम्) उपकरणात् श्रेष्ठा भवति, यया शरीरस्य कस्मिन्भागे ट्यूमर् अस्ति इति स्पष्टतया ज्ञायते। अस्य सुविधायाः उपलब्धतया कर्कटरोगिणः लाभं प्राप्स्यन्ति। पूर्वं हिमाचलप्रदेशस्य रोगिणः पोजीट्रोन् उत्सर्जन सञ्चिकायन्त्रस्य कृते चण्डीगढ़-नगरं स्थितं पी-जी-आइ-चिकित्सालयं गन्तुं प्रोत्साहिताः आसन्, यत्र तदर्थम् अष्टसहस्र पञ्चशतानि (८५००) रूप्यकाणि व्ययः आसीत्। एवं च, आवश्यकः सूच्यौषधम् अपि स्वयमेव क्रेतव्यम् आसीत्।
निजी चिकित्सालयेषु तु एतद् पोजीट्रोन् उत्सर्जन सञ्चिकायन्त्रं (scan) कर्तुं दशसहस्रात् पञ्चविंशतिसहस्रपर्यन्तं व्ययः आसीत्। किन्तु, एम्स संस्थाने एषा सेवा न्यूनमूल्ये उपलब्धा भविष्यति, येन सामान्यजनाः अपि आर्थिकलाभं प्राप्स्यन्ति। एषः प्रदेशस्य प्रथमं चिकित्सासंस्थानं भविष्यति, यः एतां आधुनिकां तकनीकीं प्रदास्यति। संस्थानस्य प्रबंधनं मार्च २०२५ पर्यन्तं एतां सेवां पूर्णरूपेण आरभ्यते इति लक्ष्यं स्थापितमस्ति। अस्य सुविधायाः प्रवर्तनात् केवलं रोगिणां समयः न रक्ष्यते, अपितु ते समये उचितं उपचारं अपि प्राप्स्यन्ति।

विद्युत्मण्डले स्वस्य अधिनायकत्वं स्थगयेत् मुख्यमंत्री, एकाधिकारनिर्णयस्य पुनर्विचारं सर्वकारेण करणीयम्

सुखविंदर सिंह सुक्खू

जयराम ठाकुर

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला। विपक्षस्य नेता जयरामठाकुरः अवदत् यत् मुख्यमन्त्री स्वस्य अधिनायकत्वस्य, अत्याचारपूर्णनिर्णयेभ्यः निवृत्तः भवेत्। सर्वकारः प्रतिदिनं विद्युत्मण्डलं लक्ष्यं कुर्वन् अस्ति। सत्तां प्राप्तस्य शीघ्रमेव विद्युत्मण्डलं लक्ष्यं कर्तुं सर्वकारः आरब्धवान्। सर्वप्रथमं विद्युत्फलके घोटालाः आरब्धाः परन्तु ते सफलाः न अभवन्। तदनन्तरं विद्युत्मण्डले पदं समाप्तं कृत्वा जनान् कार्यात् दूरीकर्तुं सर्वकारः आरब्धवान्। तदनन्तरं सर्वकारः तर्कीकरणस्य नाम्ना पदानाम् उन्मूलनं कुर्वन् अस्ति। कार्यप्रदानस्य नाम्ना सत्तां प्राप्तः सुक्खुसर्वकारः कार्याणि हरति। जयरामठाकुरः अवदत् यत् विद्युत् विभागे ५१ महत्त्वपूर्णाणि पदानि सर्वकारेण समाप्तानि। तदनन्तरं विभागे सेवां कुर्वन्तः ८१ बहिःनिर्गताः श्रमिकाः कार्यात् निष्कासिताः। तदनन्तरं राज्ये सर्वेषु विभागेषु रिक्तं स्थितानि प्रायः एकलक्षसप्ततिसहस्राणि पदानि अपि निरस्तानि अभवन्। अधुना सर्वकारः युक्तिकरणस्य नामधेयेन विद्युत्मण्डलात् कार्याणि समाप्तं करोति। अद्यैव विद्युत्मण्डलात् युक्तिकरणस्य नामधेयेन ७०० पदानि निरस्तानि अभवन्। विद्युत्मण्डले अग्रे सर्वकारः किं करिष्यति इति कोऽपि न जानाति। विपक्षनेता उक्तवान् यत् सर्वकारः केवलं तर्कीकरणस्य नामधेयेन कार्याणि समाप्तं करोति। विद्युत्मण्डलस्य कर्मचारिणः अधिकारिणः अपि एतत् तर्कीकरणम् अवगन्तुं न शक्नुवन्ति। युक्तिकरणस्य नामधेयेन कार्याणि समाप्तुं स्थाने यदि सर्वकारेण विद्युत्मण्डलस्य सुदृढीकरणाय पदानि कृतानि स्यात् तर्हि श्रेयस्करं स्यात्। परन्तु विद्युत् उत्पादनक्षेत्रे नवीनतां प्रवर्धयितुं स्थाने विद्युत्मूल्यानि वर्धयित्वा जनसमुदायस्य भारं कृत्वा मण्डले कार्यं कुर्वतां जनानां निष्कासनं कृत्वा विद्युत्मण्डलस्य स्थितिं सुदृढं कर्तुं सर्वकारः वदति। राज्यसर्वकारस्य नीतीनां कारणात् हिमाचलप्रदेशे विद्युत् उत्पादनक्षेत्रे कोऽपि विकासः न दृश्यते। जलविद्युत्कम्पनीनां अन्यायपूर्वकं साहाय्यं कृतवान् इति अपि सर्वकारेण आरोपः कृतः। यत् भाजपा राज्यपालशिवप्रतापशुक्लस्य माध्यमेन राज्यस्य जनानां समक्षं स्वस्य 'कच्चा चिट्ठा' इति प्रस्तुतवती आसीत्। राज्ये प्रचलितानां जलविद्युत्परियोजनानां निर्माणं शीघ्रं कर्तुं राज्यसर्वकारः समर्थः नास्ति। यस्य कारणात् हिमाचलप्रदेशस्य विद्युत् उत्पादनक्षमतायाः पूर्णतया शोषणं न क्रियते। मुख्यमन्त्रिणः अनुरोधः अस्ति यत् सः जनसामान्यं प्रति करं स्थापनस्य कार्याणि कटयितुं स्थाने राज्यस्य, विद्युत् बोर्डस्य च आयवर्धनस्य अन्यान् उपायान् अन्वेष्टुं तर्कीकरणस्य नामधेयेन जनान् भ्रमितुं प्रयत्नस्य स्थाने तार्किकतया विवेकपूर्वकं च वक्तव्यं कुर्यात्।

HP Students Exposure Visit

हिमाचलप्रदेशात् मेधावीछात्राणां दलं कम्बोडियादेशं प्राप्य विश्वस्य बृहत्तमं हिन्दुमन्दिरं दृष्टवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। शिक्षामन्त्रिणः रोहितठाकुरस्य नेतृत्वे शैक्षिकभ्रमणार्थं विदेशं गतानां ५० मेधावीनां छात्राणां दलं मंगलवासरे कम्बोडियादेशस्य विश्वप्रसिद्धस्य अङ्कोरवाट् मन्दिरस्य दर्शनं कृतवान्। अस्मिन् काले छात्राः अस्य भव्यमन्दिरस्य इतिहासस्य, संस्कृतेः, वास्तुकलापक्षस्य च विषये सूचनां प्राप्तवन्तः । शिक्षामन्त्रिणा सह पूर्व सीपीएस आशीष बुटेलः, समग्रशिक्षानिदेशकः राजेशः शर्मा, उच्चतरशिक्षानिदेशकः डॉ. अमरजीतः शर्मा, प्रारम्भाकशिक्षा निदेशकः आशीषः कोहली इत्यादयः अधिकारिणः अपि अस्मिन् भ्रमणे समाविष्टाः सन्ति। अङ्गकोरवाटः कम्बोडियादेशस्य अङ्गकोर-प्रदेशे स्थितम् अस्ति । अयं विश्वस्य बृहत्तमं धार्मिकसङ्कुलम् अस्ति, यस्य विस्तारः १६२.६ हेक्टेयर् (४०२ एकड़) अस्ति । छात्राः अस्य ऐतिहासिकधरोहरस्य विस्तृतपरिसरं गत्वा मन्दिरस्य जटिलानि उत्कीर्णनानि, विशालस्तम्भाः, ऐतिहासिकमहत्त्वं च विस्तरेण ज्ञातवन्तः।

छात्राणां कृते एकः अद्वितीयः शिक्षणस्य अवसरः

शिक्षामन्त्री रोहितठाकुरः अवदत् यत् एषः केवलं छात्राणां कृते भ्रमणं न अपितु शिक्षणस्य अद्वितीयः अवसरः अस्ति। कक्षायाः बहिः गत्वा विश्वस्य महान् धरोहरस्य निकटतया अवलोकनं अवगमनं च तेषां वैश्विकदृष्टिकोणस्य विकासं करिष्यति। ते स्वसंस्कृतेः अन्यसभ्यतानां च सम्बन्धं अधिकतया अवगन्तुं शक्नुवन्ति।

छात्राः सिङ्गापुरस्य विज्ञानस्य नवीनतायाः च विषये अपि ज्ञास्यन्ति

कम्बोडियादेशस्य अनन्तरं शैक्षणिकप्रतिनिधिमण्डलं सिङ्गापुरं प्रति प्रस्थास्यति, यत्र ते आधुनिकविज्ञानेन, प्रौद्योगिकीनवीनीकरणेन, सांस्कृतिकधरोहरेण च परिचिताः भविष्यन्ति। तत्र विज्ञानस्य, प्रौद्योगिकीप्रगतेः च विषये सूचनां प्राप्तुं दलं सिङ्गापुरविज्ञानकेन्द्रं, ओम्नीरङ्गमञ्चं च गमिष्यति। छात्राः डिजिटल-प्रौद्योगिक्याः विषये, मनोरञ्जन-उद्योगे विज्ञानस्य प्रभावस्य विषये च ज्ञातुं यूनिवर्सल-स्टूडियो, टाइम कैप्सूल, सिङ्गापुर-फ्लायर इत्यादीनां भ्रमणं करिष्यन्ति।

दृश्यसम्वाद-माधयमेन भारत-ऊर्जा-सप्ताहः इत्यस्य कृतमुद्घाटनं प्रधानमन्त्रिणा

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना प्रोक्तं यत् भारतं गतदशके दशमस्थानम् अतिक्रम्य पञ्चमी बृहत्तमार्थव्यवस्था अभवत् । दृश्यसम्वाद-माधयमेन भारत-ऊर्जा-सप्ताहः इत्यस्य उद्घाटनावसरे प्रधानमन्त्रिणा एतत् प्रोक्तम्। भारतस्य सौरविद्युत् उत्पादनक्षमता गतदशवर्षेषु द्वात्रिंशद्-गुणिता वर्धिता, यया देशः विश्वस्य तृतीयः बृहत्तमः सौरविद्युत्-उत्पादकः अभवत् इति प्रधानमन्त्री अवदत्। सः प्रोक्तवान् यत् भारतस्य जीवाश्म-इन्धन-रहिता ऊर्जा क्षमता त्रिवारं वर्धिता अस्ति तथा च पेरिस्-अनुबन्धस्य लक्ष्याणि साधयत् भारतं प्रथमं जी-विंशति राष्ट्रम् अस्ति। भारतं न केवलं स्वप्रगतौ अपितु विश्वस्य प्रगतौ अपि योगदानं प्रयच्छति इति अपि प्रधानमन्त्रिणा मोदिना अवधानं दत्तम्। सः अवदत् यत् एतत् कार्यं साधयितुं देशस्य ऊर्जाक्षेत्रं महत्त्वपूर्णा भूमिकां निर्वहति । श्री मोदीवर्यः अवदत् यत् अद्य भारतस्य जैव-इन्धन उद्योगः द्रुतगत्या वर्धमानः अस्ति। इथेनाल्-मिश्रणस्य उल्लेखं कुर्वन्, श्री मोदीवर्यः प्रोक्तवान् यत् देशे सम्प्रति नवदश-प्रतिशन्मितं इथेनाल् इत्यस्य मिश्रणं भवति, येन वैदेशिक-मुद्रायाः रक्षणे साहाय्यं कृतम् ।

अस्य वर्षस्य अक्टूबर्-मासात् पूर्वं भारतं विंशति-प्रतिशन्मितस्य इथेनाल्-सम्मिश्रणस्य लक्ष्यं साधयिष्यति इति प्रधानमन्त्रिणा प्रोक्तम् । सः पुनः प्रोक्तवान् यत् आगामि-दशकद्वयं विकसितभारतस्य कृते महत्त्वपूर्ण भविष्यति, अग्रिमेषु पञ्चवर्षेषु देशेन अनेके उपलब्धयः साधयिष्यन्ते । सः अवदत् यत् भारतस्य बहूनि ऊर्जा-लक्ष्याणि त्रिंशदुत्तर-द्विसहस्रतमाब्दस्य समयसीमन् अनुपालयन्ती वर्तन्ते।

हमास-सङ्घं प्रति ट्रम्पस्य अन्तिमा सचेतना

हिमसंस्कृतवार्ताः। अमेरिकादेशस्य राष्ट्रपतिः उक्तवान् यत् सर्वे बन्धकाः “शनिवासरे १२ वादनपर्यन्तं प्रत्यागन्तुम् अर्हन्ति। यदि च ते न प्रत्यागच्छन्ति- ते सर्वे, न तु कालान्तरे अल्पमात्रायां, न द्वौ एकः च त्रयः च चत्वारः च द्वौ च- शनिवासरपर्यन्तं १२ वादनपर्यन्तं। तदनन्तरं च अहं वदामि, सर्वं नरकं भग्नं भविष्यति” इति। हमासः उभयथापि ज्ञातव्यः। बन्धकविमोचनेन न समाप्तं भवति। मुस्लिम भ्रातृत्वम् तस्य सशस्त्रव्यक्तिनां निजीसमूहः च इतिहासं प्रति प्रेषितव्यम्। एतत् अवार्तालापनीयम् अस्ति।

भारत-ब्रिटेनयोः सन्धिः- अग्रिम-पीढ्याः शस्त्राणि

पञ्चदिवसीयस्य एरो इण्डिया २०२५ इत्यस्य उद्घाटनदिने सोमवासरे रक्षासाझेदारी-भारतस्य (DP-I) औपचारिकप्रक्षेपणेन आगामिपीढीयाः शस्त्रप्रणालीषु सहकार्यं दृष्ट्वा भारत-ब्रिटेन-रणनीतिकसन्धिः एकं प्रमुखं पगं अग्रे कृतवान्। सोमवासरे द्वयोः देशयोः अनेकाः सम्झौताः कृताः। ते थैल्स तथा भारत डायनामिक्स लिमिटेड (BDL) इत्यनेन सह अग्रिमपीढ्याः शस्त्रेषु स्वसहकार्यस्य विस्तारं कर्तुं सहमताः अभवन् यत् लेजर बीम राइडिंग MANPADS (LBRM) इति अनुबन्धं वितरति, अस्मिन् वर्षे वितरितुम् उच्चवेग-क्षेपणास्त्रस्य (STARStreak) प्रक्षेपकाणां च प्रारम्भिक- आपूर्तिः भविष्यति वायुरक्षायाः महत्त्वपूर्णक्षेत्रे भारत- यूके- रक्षासहकार्यस्य कृते एषः अनुबन्धः महत्त्वपूर्णं अग्रिमपदं प्रतिनिधियति। अस्य प्रारम्भिकस्य एलबीआरएम- अनुबन्धस्य हस्ताक्षरस्य अनन्तरं थैल्स, बीडीएल च द्वौ अपि हल्केन बहुभूमिका- क्षेपणास्त्रस्य (एलएमएम) उत्पादनार्थम् अधिकं सहकार्यं करिष्यन्ति।

डॉ. विवेक शर्मा, जोगिन्द्रनगरम्

सामान्यज्ञानम्

प्रश्नः 1. सोमनाथमन्दिरम् (शिवमन्दिरम्- ज्योतिर्लिङ्ग) कुत्र अस्ति?
उत्तरम् : सौराष्ट्रे (गुजरातप्रान्ते)

प्रश्नः 2. ‘मालविकाग्निमित्रम्, इत्यस्य रचयिता कः अस्ति?
उत्तरम् - महाकविः कालिदासः ।

प्रश्नः 3. भारतस्य राष्ट्रीयगानम् किम् अस्ति?
उत्तरम् - ‘जन- गण- मन अधिनायक जय हे’ **इति।**

प्रश्नः 4. सर्वाधिकबृहत् महाद्वीपः कः अस्ति?
उत्तरम् - ‘एशिया’।

प्रश्नः 5. वर्तमानसमये भारतस्य वित्तमन्त्री कः अस्ति?
उत्तरम् - श्रीमती निर्मला सीतारमन।

हिमसंस्कृतवार्ताः,

"लौकिकन्यायकोशः“ "तटाकपरीवाहन्यायः"

परीवाहो नाम उत्प्रवाहः। यदा तडागस्य जलमधिकाप्रमाणेन अन्तर्भवति तदा किञ्चित् छिद्रं कृत्वा जलस्य बहिर्गमनमार्गः कश्चन करणीयः। अन्यथा जलाधिक्येन जलबन्ध एव भिन्नो भवेत्। एवमेव ह्रदये यदा दुःखम् अधिकप्रमाणेन भवति तदा केनापि मार्गेण दुःखस्य अभिव्यक्तिः करणीया। रोदनेन दुःखस्य न्यूनता भवति। यथा- पूरोत्पीडे तडागस्य परीवाहः प्रतिक्रिया।
उत्तररामचरिते ३-२९।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे/ महाराष्ट्रम्

इष्टदेव नागराजस्य अनुकम्पया पितृप्रसन्नतार्थं च

स्व. श्रीरामानन्दमैठाणीभ्रातृमंडल्याः सौजन्येन समाचरितं महाकुम्भस्नानम्

कुम्भनगरम्- (हि.स.) तीर्थराजप्रयागे जायमाने विश्वस्य सर्वतो विशालस्य समागमस्य ‘महाकुम्भस्य विशालता, भव्यता दिव्यता च वक्तुम् अशक्या । पौष पूर्णिमा तः प्रारभ्य महाशिवरात्रिं यावत् प्रायः 45दिनानि यावत् महाकुम्भोऽयं विश्वस्य एकमात्रं विशालोनुपमः संगमो विद्यते। अस्मिन् समागमे सहभागिता हेतवे उत्तराखंडराज्यस्य रुद्रप्रयाग जनपदे, भरदार पट्टी - अन्तर्गते क्वीलाग्रामवास्तव्येन स्व. श्री रामानन्द जी मैठाणी वंशज भ्रातृमंडली संघटनेन चतुर्दिवसीय प्रयागराज महाकुंभ स्नानस्य अयोध्या दर्शनस्य च अंतर्गते समाचरित मंगलाशासने मार्गदर्शकेषु श्री भरत मणि मैठाणी कथितवान् यत् पौराणिक कथासु कुम्भः अमृत कलशो वा सागर मंथनान्निःसृतः। समस्त मानव जातेः कल्याणाय विद्यते। कुंभ मेला दर्शनमस्यैव प्रतिनिधित्वं कुरुते। कुंभः एकस्तादृशम् पर्व यत्र समस्त मानव जातौ वंश, वर्ण, धर्म प्रभृतयो भेदाः मार्जिताः lश्री चद्र प्रकाश मैठाणी अकथय यन्मनसः ईश्वरीय सत्तायां लीनत्वाय मोक्षः इव उदात्त भावस्य कामनया जनः समागमस्य अंशो विद्यतेl यत्र विश्वस्य प्रत्येकं कोणात् आगतान् कोटिशस्तीर्थ यात्रिणां पर्यटकानां दर्शनं स्वयमेव अद्भुतम् अनुपमं च l

पं श्री मदन मोहन मैठाणी कथितवान् विश्वस्य कोणात् -कोणात् भिन्नभिन्न मान्यतावन्तः, भाषावन्तः , परंपरावन्तः ,संप्रदायवन्तश्च आयान्ति । पवित्र नदीनां जले स्नात्वा मोक्ष भागिनो भवन्तिl

भ्रातृ मंडल्याः अध्यक्ष श्री शशीभूषण मैठाणी मार्गदर्शकेभ्यः आभारं व्यक्तीकुर्वन् उक्तवान् यत् मंडली द्वारा इष्ट देव नागराजस्य अनुकंपया समस्त पितृणां तृप्त्यर्थं तीर्थाटन उपक्रमस्य अंतर्गतं महाकुंभ स्नानस्य अयोध्या दर्शनस्य च कार्यक्रमः समाचरितः । इष्टं नागराजं मातरं कूर्मासनां च संस्मृत्य देहरादूनतः प्रस्थिताः अद्य जया एकादश्यां शनिवासरे आस्थावगाहनं लग्नम्। समस्त पितृणां तर्पणं कृतम्। तदनन्तरं जन्मभूमि अयोध्यायै प्रस्थानं कृतम्। आध्यात्मिक यात्रायां मातृशक्तिषु सर्व श्रीमती हर्षी देवी, गोरा देवी, यशोदा देवी, कल्पेश्वरी देवी, आनन्दी देवी, सरोज देवी रजनी देवी च मातृत्व रूपेण सहभागितां प्रदत्तवत्यः । अस्मद् बधू मंडल्यां रेखा देवी, नीलम देवी, अनीता देवी, प्रेरणा देवी, मुन्नी देवी सोनाली देवी च सहभागिन्यः अवर्तत। यद् अनुपम सहयोगः च विद्यते । मंडल्याः संरक्षकः संजय मैठाणी , उपाध्यक्षः प्रवीण मैठाणी, सचिवः सुशील मैठाणी, सह.कोषाध्यक्षः गौरव मैठाणी, प्रवक्ता धीरेंद्र मैठाणी इत्येतैः सहिताः वीरेंद्र मैठाणी, जितेन्द्र मैठाणी, धीरज मैठाणी हिमांशु मैठाणी नीरज मैठाणी च तीर्थाटनेऽस्मिन् योजना, क्रियान्वयनं, निर्देशनं, वितरणम् इत्यादिविभागानखं कार्यभारं पूर्णतया निर्व्यूह्य तीर्थ यात्राम् इमां सुखदाम् अकुर्वन्।

।। श्रीरामायणकथा ।।

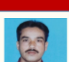

हिमसंस्कृतवार्ता, ✍प्रदीपः
pradipnath997@gmail.com

उत्तरकाण्डम्! (अष्टषष्टितमः सर्गः)

कुशलवयोः राज्याभिषेकः

लक्ष्मणं विसृज्य दुःखशोकसमन्वितः रामः पुरोधसः मन्त्रिणश्च नैगमान् च अब्रवीत्- अद्य अहं राज्ये धर्मवत्सलं भरतम् अभिषेक्ष्यामि। ततः अहं वनं यास्यामि। शीघ्रं सम्भारान् प्रवेशयत, विलम्बः मा भूत्। अद्यैव अहं लक्ष्मणेन गतां गतिं गमिष्यामि। राघवस्य भाषितं श्रुत्वा सर्वाः प्रजाः तदा शिरोभिः भूमौ प्रणताः गतसत्त्वाः इव अभवन्। भरतश्च तच्छ्रुत्वा मुहूर्तं विसंज्ञः अभवत्। पुनश्च लब्धसंज्ञः भरतः राज्यं विगर्ह्य वचनमब्रवीत् हे राजन्! सत्येनाहं शपे यत् त्वां विना अहं स्वर्गसुखमपि नेच्छामि, पुनः राज्येन किम्? हे राजन्! इमौ कुशलवौ वीरौ अभिषिच्य कौशलदेशे कुशम् उत्तरकौशलदेशे च लवं निवेशय। अपि च त्वरितविक्रमाः दूताः शत्रुघ्नस्य सकाशं गत्वा तम् अस्माकं गमनवार्तां शीघ्रं सूचयन्तु। भरतेन उक्तं तद्वाक्यं श्रुत्वा दुःखेन सन्तप्तान् अधोमुखान् पौरान् च दृष्ट्वा महामुनिः वसिष्ठः अब्रवीत् वत्स राम! पश्य, एते प्रजाजनाः भूमौ पतिताः। तेषाम् ईप्सितं विज्ञाय कार्यं कुरु, तेषाम् अप्रियं मा कृथाः। वसिष्ठस्य वाक्यं श्रुत्वा काकुत्स्थः तान् सर्वान् उत्थाप्य किं करोमीति वचनमब्रवीत्। ततः पौराः सर्वे अब्रुवन् हे राम! वयमपि त्वां गच्छन्तम् अनुगच्छामः यत्र त्वं गमिष्यसि। पौरेषु यदि तव प्रीतिः, यदि वा स्नेहः स्यात् तर्हि वयं सपुत्रदाराः त्वया सह सत्पथं गच्छाम। यदि त्वया वयं न त्याज्याः तर्हि हे ईश्वर! त्वं तपोवनं वा दुर्गं वा नदीं वा यत्र गच्छसि तत्र अस्मानपि नय। हे नृप! तवानुगमने एषा अस्माकं हृद्गता प्रीतिर्हि विद्यते। पौराणां दृढभक्तिं दृष्ट्वा रामः बाढम् इत्यब्रवीत्। ततः सः राघवः स्वकर्म अन्ववेक्ष्य तस्मिन्नहनि कुशलवौ अभिषिच्य वीरं कुशं कौशलदेशे लवं च उत्तरकौशलदेशे न्यवेशयत्। रामचन्द्रः तदा रथानां सहस्राणि, गजानामयुतानि, दश अश्वसहस्राणि, बहुधनं च तयोः कुशलवयोः एकैकस्य कृते अददात्। एवं तौ वीरौ कुशलवौ अभिषिच्य स्वं स्वं पुरं प्रस्थाप्य रघुनन्दनः रामः महात्मने शत्रुघ्नाय दूतान् अप्रेषयत्।

३० अप्रैलदिनाङ्कात् आरभ्यते चतुर्धामयात्रा, एकमासपर्यन्तं न भविष्यति वीआईपी दर्शनम्

देहरादून। उत्तराखण्डसर्वकारेण चारधामयात्रा २०२५ इत्यस्य तिथयः घोषिताः। अस्मिन् वर्षे प्रशासनेन यात्रां सरलं सुरक्षितं च कर्तुं बहवः नूतनाः व्यवस्थाः कार्यान्विताः सन्ति। चतुर्धामयात्रा ३० एप्रिलतः आरभ्य गङ्गोत्री, यमुनोत्री धामयोः द्वाराणि उद्घाटिता भविष्यति। मे ४ दिनाङ्के बद्रीनाथधामस्य द्वाराणि उद्घाटितानि भविष्यन्ति, महाशिवरात्रिदिने केदारनाथधामस्य उद्घाटनस्य तिथिः घोषिता भविष्यति।गढ़वालस्य आयुक्तस्य विनयशंकरपाण्डेयस्य अध्यक्षतायां संगोष्ठ्यां यात्रामार्गे सर्वाणि मूलभूतसौविध्यानि १५ एप्रिलपर्यन्तं सम्पन्नानि भविष्यन्ति इति निर्णयः कृतः। यदि कोऽपि विभागः निर्धारितसमयपर्यन्तं कार्यं न सम्पन्नं करोति तर्हि तस्य उत्तरदायित्वं निश्चितं भविष्यति। यात्रायाः पूर्वं एकमासपर्यन्तं कस्यापि प्रकारस्य VIP दर्शनस्य अनुमतिः न भविष्यति। सर्वेषां भक्तानां सामान्य प्रक्रिया अनुसृत्य एव दर्शनं कर्तव्यं भविष्यति।

माघपूर्णिमायाः पुण्यावसरे प्रयागराजे सज्जताः

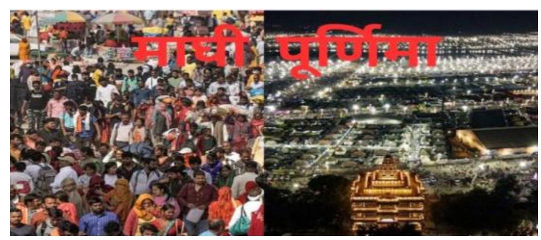

भारतीयकालगणनानुगुणं प्रत्येकं मासस्य मध्यकलः पूर्णिमा अथवा पूर्णिमा भवति । शुक्लपक्षस्य चतुर्दश्याः अनन्तरदिवसः एव पूर्णिमा अस्ति । यस्मिन् दिवसे चन्द्रः रात्रौ पूर्णः दृश्यते सा पूर्णिमा तिथिः इति व्यवहारः । भारतीयपर्वदिनानि अनेकानि पूर्णिमासु एव सम्भवन्ति । बुधवासरे माघीपूर्णिमायाः स्नानपर्वस्य कृते महाकुम्भमेलाक्षेत्रं पूर्णतया सज्जीकृतम् अस्ति। माघीपूर्णिमायाः शुभावसरे अद्य एककोटिभ्यः अधिकाः भक्ताः पवित्रं स्नानं ग्रहीतुं संगमं गमिष्यन्ति इति अपेक्षा अस्ति। तस्मिन् एव काले एकमासदीर्घस्य कल्पवस्य समाप्तेः सह भक्तानां पुनरागमनेन जनसमूहस्य वृद्धिः अपेक्षिता अस्ति । स्नानेन सह कल्पवानां समाप्तेः अनन्तरं कल्पवासिनः स्वगृहं प्रति प्रस्थास्यन्ति। एतत् दृष्ट्वा प्रशासनेन सर्वा व्यवस्था पूर्णानि कर्तुं अलर्ट् मोड् इत्यत्र कार्यं आरब्धम् अस्ति। मेलाक्षेत्रं ११ फरवरी दिनाङ्के प्रातः ४ वादनात् 'नो वाहनक्षेत्रम्' इति घोषितम् अस्ति। अधिकारिणां मते भक्तानां निजीसार्वजनिकवाहनानि पार्किङ्गस्थाने निरुद्धानि सन्ति येन नगरे यातायातव्यवस्था सुचारुरूपेण तिष्ठति तथा च भक्ताः पदातिभिः स्नानघाटान् सहजतया प्राप्तुं शक्नुवन्ति। एतेन सह सम्पूर्णं प्रयागराजं अपि ११ फरवरी दिनाङ्के सायं ५ वादनात् आरभ्य 'नो व्हीकल जोन्' इति घोषितम् अस्ति, केवलं आपत्कालीनसेवाः एव अस्मात् प्रतिबन्धात् मुक्ताः सन्ति। भक्तानां सुरक्षितनिष्कासनं सुनिश्चित्य एषा यातायातयोजना १२ फेब्रुवरीपर्यन्तं दिवसपर्यन्तं प्रवर्तते। कल्पवं कुर्वतां भक्तानां वाहनेषु अपि एषः नियमः प्रयोज्यः भविष्यति। स्वास्थ्यसुविधानां कृते महाकुम्भक्षेत्रसहितस्य सम्पूर्णनगरस्य विभागस्य च सर्वाणि चिकित्सालयाः उच्चसचेतनानि स्थापितानि सन्ति। आहत्य १३३ एम्बुलेन्साः नियोजिताः सन्ति, येषु १२५ सामान्य-एम्बुलेन्साः, सप्त नदी-एम्बुलेन्स, एकः वायु-एम्बुलेन्सः च सन्ति । माघीपूर्णिमास्नानस्य समये द्विसहस्राधिकाः चिकित्साकर्मचारिणः नियुक्ताः सन्ति।